

VARHAISKASVATUKSEN JA ESIOPETUKSEN KIUSAAMISEN EHKÄISYN JA PUUTTUMISEN SUUNNITELMA LAITILAN KAUPUNKI

15.8.2025

Sisällys

YLEISTÄ	3
ARVOT JA NÄKEMYS, MITÄ KIUUSAAMINEN ON	3
KIUUSAAMISEN EHKÄISYN KEINOT:.....	4
KIUUSAAMISEN HUOMAAMINEN JA TUNNISTAMINEN	5
KIUUSAAMISEN PUUTTUMISEN KEINOT JA SEURANTA.....	5
YHTEISTYÖ VANHEMPIEN KANSSA.....	6
KIUUSAAMISEN DOKUMENTOINTI	6
SUUNNITELMAN ARVIOINTI JA PÄIVITTÄMINEN	6
KIUUSAAMISEN DOKUMENTOINTIKAAVAKE	7

YLEISTÄ

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen arvopohja perustuu YK:n lapsen oikeuksien yleissopimukseen. Lapsella on oikeus suojaan fyysistä ja psyykkistä väkivaltaa vastaan. Kaikilla lapsilla on samat oikeudet ja he ovat samanarvoisia, eikä ketään saa syrjiä. (artikla 2,19)

Uuden varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa sanotaan: ”Varhaiskasvatuksessa kiinnitetään huomiota fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen turvallisuuteen. Varhaiskasvatuksessa suojellaan lapsia väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Varhaiskasvatuksessa opetellaan myös taitoja välttää väkivaltaa, häirintää ja kiusaamista ja keinoja ratkoa ristiriitoja. Häirintä-, kiusaamis- tai väkivaltatilanteista keskustellaan lasten huoltajien kanssa.”

Esiopetussuunnitelmassa sanotaan: ”Lapsella on oikeus turvallisiin oppimisympäristöihin, joihin kuuluvat fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on lasten ja henkilökunnan turvallisuuden varmistaminen kaikissa tilanteissa. Opetuksen järjestäjä laatii suunnitelman lasten suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä osana henkilökohtaista oppilashuoltosuunnitelmaa.”

Perusopetuslaki § 29 ”Opetuksen järjestäjän tulee laatia opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelma oppilaisen suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä toimeenpanna suunnitelma ja valvoa sen noudattamista ja toteuttamista.

ARVOT JA NÄKEMYS, MITÄ KIUUSAAMINEN ON

Arvot pohjautuvat YK:n lapsen oikeuksien yleissopimukseen.

Kiusaaminen on toistuvaa, jatkuvaa, tietoista ja tahallista. Se on ryhmäilmiö, missä ilmenee useita rooleja: kiusaaja, kiusattu, apuri, kannustaja, puolustaja sekä hiljainen hyväksyjä. Kiusaaminen voi olla joko suoraa tai epäsuoraa, fyysistä, psyykkistä tai sanallista ja siihen liittyy aina vallankäyttöä.

Kiusaamisen muodot:

Fyysinen kiusaaminen:	Sanallinen kiusaaminen:haukkuminen	Psyykinen kiusaaminen-uhkailu
- lyöminen	-nimittely	-manipulointi
- potkiminen	-härnääminen	-kiristäminen
- kamppaaminen	-lällättäminen	-ilveily, ilmeily
- esteenä oleminen	-vaatteiden,hiusten ym. kommentointi	-poissulkeminen
Vaatteiden repiminen		-leikkien sääntöjen muuttaminen
- nipistely		

KIUSAAMISEN EHKÄISYN KEINOT:

Turvallinen oppimisympäristö

Turvallisessa oppimisympäristössä on yhteiset säännöt ja sopimukset. Lapsen tulee voida luottaa siihen, että kiusaamiseen puututaan. Yhteistyö vanhempien kanssa on kaikkia osapuolia kunnioittavaa ja avointa.

Sosiaaliset ja emotionaaliset taidot

Aikuisen antama rohkaisu sekä lasten samanarvoinen ja tasa-arvoinen kohtelu antavat mallin oikeaan käyttäytymiseen. Tärkeää on yhteisten rajojen ja sääntöjen sopiminen toimintakauden alkaessa ja niiden päivittäminen sen aikana. Empatiataitoja opetellaan.

Leikin havainnointi, ohjaaminen ja osallistuminen

Lasta havainnoidaan sekä vapaassa että ohjatussa leikissä. Epäasialliseen käytökseen puututaan välittömästi. Lapsen kanssa keskustellaan ja häntä ohjataan toimimaan oikein. Joskus keskustellaan yhteisesti koko ryhmän kanssa. Oikeanlaisen leikin mallintaminen erilaisin välinein on tärkeää. Leikkiryhmiä muodostetaan eritavoin, näin tuetaan lapsen suvaitsevaisuuden ja sosiaalisten taitojen kehittymistä.

Tapa- ja moraalikasvatus

Lapsille opetetaan mikä on oikein ja mikä väärin. Heitä kannustetaan kaikessa toiminnassa rehellisyyteen. Aikuiset toimivat mallina toisten kunnioittamisessa ja erilaisuuden hyväksymisessä. Aikuiset ohjaavat lapsia olemaan ystävällisiä ja empaattisia kaikkia kohtaan. Aikuinen puuttuu systemaattisesti sääntöjen rikkomiseen.

Lapsen itsetunnon vahvistaminen

Jokaisella lapsella on omat tarpeensa, ajatuksensa ja tunteensa. Huomioidaan hyvä, lasta ohjataan oikeisiin toimintatapoihin kannustavassa ja suvaitsevassa ilmapiirissä. Virheistä ei rangaista, vaan keskustellaan avoimesti lapsen kanssa.

Lasten osallisuus

Laitilassa varhaiskasvatusta ja esiopetusta toteutetaan lapsilähtöisesti. Keskeisenä toimintaperiaatteena on lapsen yksilöllisyyden huomioiminen. Kasvatuksessa ja opetuksessa pyritään vahvistamaan lapsen oma-aloitteisuutta ja itsetuntoa. Toiminnassa lasta kuullaan ja kuunnellaan. Lisäksi keskustellaan ja pohditaan paljon. Toiminnassa huomioidaan lasten kiinnostuksen kohteet. Lapsen havainnointi on keskeinen työkalu. Lapset otetaan mukaan suunnitteluun, arviointiin ja dokumentointiin. Vanhempien kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä. Ryhmissä ylläpidetään positiivista ilmapiiriä ja viljellään huumoria.

Tasa-arvon edistäminen

Lapsi tulee opettaa hyväksymään erilaisuutta. Kaikilla lapsilla on samat oikeudet, velvollisuudet ja mahdollisuudet.

KIUSAAMISEN HUOMAAMINEN JA TUNNISTAMINEN

- Havainnoi lasten leikkejä sekä sisällä että ulkona.
- Keskustele lasten kanssa kiusaamisesta ja ystävydestä.
- Keskustele ja kysele lapsilta kiusaamiseen liittyvistä asioista, kuten missä negatiivisia tekoja, ”tyhmää”, tapahtuu.
- Rohkaise lapsia kertomaan, kiusaamisesta kertominen ei ole kantelua
 - Tee yhteistyötä vanhempien kanssa, rohkaise heitä ottamaan yhteyttä.
- Tee jäseneltyjä haastatteluja (ota kuvia mukaan tueksi).
- Käytä kuvia, jotka esittävät erilaisia kiusaamistilanteita.
- Lue lasten kanssa erilaisia aihetta käsitteleviä kirjoja.
- Tarkkaile tai tutki lähemmin lasten yhteistoimintaa ryhmässä ja dokumentoi havaintosi.

Tilanteiden huomaaminen ja tunnistaminen on edellytys sille, että kiusaamiseen voidaan puuttua oikein ja tilanteen vaatimalla tavalla. Lapset kertovat asioitaan, niin negatiivisia kuin positiivisiakin, vielä mielellään aikuiselle. Heitä tulisikin rohkaista siihen entistä enemmän, ja aikuisen tulee kuunnella lasta tarkkaavaisesti. Lapsella on oikeus kertoa ja tulla kuulluksi ilman, että hänet leimataan kantelijaksi. Toisaalta lapset pystyvät jo melko pienestä pitäen myös harkitsemaan, mitkä asiat kannattaa tai on hyvä jättää kertomatta. On tärkeää, että aikuinen luo ryhmään ilmapiirin, jossa rakennetaan sellainen luottamus, että lapsi haluaa ja uskaltaa kertoa.

KIUSAAMISEN PUUTTUMISEN KEINOT JA SEURANTA

- kasvatuskeskustelut (kaavake)
- keskustelut koko ryhmän kanssa
- aikuisen rooli tärkeää, henkilökunnan asenteiden muokkaaminen esim. koulutuksen avulla
- aikuisen vakava ja systemaattinen puuttuminen kiusaamiseen
- sekä kiusaaja, että kiusattu tarvitsevat tukea

- huoltajien kanssa yhteisten pelisääntöjen sopiminen

YHTEISTYÖ VANHEMPIEN KANSSA

Lasten vanhempien rooli on tärkeä kiusaamisen ehkäisemisessä. Kiusaaminen ja kiusatuksi tuleminen on varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja vanhempien yhteinen asia. Kiusaamisen ehkäisyssä kasvatuskumppanuus ja yhteiset arvot vanhempien ja varhaiskasvatuksen välillä ovat erityisen tärkeitä. On huomioitava, että vanhempien tietoisuutta lisätään kiusaamisesta ilmiönä esim. osallistavissa vanhempainilloissa, ja näin kiusaamiseen puuttuminen tuo toivotun tuloksen ja kiusaaminen loppuu.

KIUSAAMISEN DOKUMENTOINTI

Kiusaamisen dokumentoinnin tulee sisältää kuvaus kiusaamistilanteesta, miten tilanteeseen puututtiin, miten mahdollisia uusia kiusaamistilanteita ennakoidaan ja ehkäistään sekä miten asiaa seurataan. Kirjatut dokumentit kiusaamistilanteista helpottavat tilanteiden seuranta ja niiden avulla voidaan kertoa, mitä on tapahtunut eri osapuolten mielestä. Dokumentoinnin avulla voidaan havaita tilanteiden toistuvuus ja arvioida puuttumiskeinojen toimivuutta. Dokumentit ovat myös todiste siitä, että tilanteita on seurattu ja niihin on puututtu.

Dokumentoinnin tekee opettaja.

SUUNNITELMAN ARVIOINTI JA PÄIVITTÄMINEN

Arviointi on tärkeä osa koko prosessia. Arvioinnin avulla voidaan todeta, miten suunnitelma toimii kiusaamista ehkäisevän työn tukena ja onko suunnitelma työvälineenä auttanut kasvattajia. Suunnitelman myötä tulisi saavuttaa yhteisymmärrys kiusaamisesta ja kiusaamiseen puuttumisesta ja millaisia ehkäiseviä työtapoja on syntynyt.

Suunnitelman päivitys tulee sitoa jonkun henkilön työtehtäviin, jotta sen sisältö varmasti otetaan vuosittaiseen arviointiin. Arviointi tapahtuu kaikkien varhaiskasvatusopettajien kesken, mutta joku on vastuuhenkilö valmistelussa. Vastuuhenkilön valinta sisällytetään tehtäväkuviin.

KIUSAAMISEN DOKUMENTOINTIKAAVAKE

Päivämäärä _____

Kiusaamistilanteeseen osallistuneet

Mitä, missä ja milloin tapahtui?

Miksi toimit näin?

Miksi näin ei olisi pitänyt toimia?

Miten toimit jatkossa?

Tiedotus vanhemmille

Seurantatapaaminen _____

lapsi/ oppilas

lapsi/ oppilas

opettaja

Kaavaketta ei lähetetä kotiin, koska siinä lasten nimet.